INTRODUCERE

Lucrarea de față se înscrie pe linia preocupărilor privind cultivarea limbii române actuale. Dintre numeroasele fenomene lingvistice existente în orice moment al evoluției unei limbi, l-am supus analizei noastre pe cel al prezenței mai multor forme de singular sau/ şi plural în cadrul clasei substantivelor, fenomen constatat la nivelul uzului, dar şi în lucrările normative.

Obiectivul lucrării este, pe de o parte, acela de a constata care este raportul între indicațiile normative şi preferințele în întrebuințarea formelor de singular sau/ şi plural ale substantivelor de către vorbitorii cu un anumit grad de instrucție, deci de familiarizare cu normele limbii literare şi, pe de altă parte, de a demonstra evoluția în timp (în cazurile în care bibliografia a făcut posibilă comparația), a variantelor flexionare înregistrate la substantiv.

Pentru a realiza obiectivul propus am avut în vedere materialul oferit de lucrările normative: „Dicționarul ortografic, ortoepic şi morfologic" (ediția din 1982 şi ediția 2005)[1], „Dicționarul explicativ al limbii române" (ediția din 1984)[2] şi „Îndreptarul ortografic, ortoepic şi de punctuație" (ediția din V-a, 1995)[3], dar şi informațiile oferite de alte lucrări de specialitate, dintre care menționăm: „Limba română actuală - o gramatică a greşelilor" - Iorgu Iordan (1948), „Tendințe actuale ale limbii române" - Alexandru Graur (1968) şi „Corectitudine şi greşeală" - Valeria Guțu Romalo (1972/ 2008).

De la început se impune precizarea că această cercetare a fost făcută din perspectiva limbii române actuale şi s-a desfăşurat în două etape. Prima s-a realizat în perioada 1996-1997 şi a urmărit confruntarea precizărilor din $DOOM_1$ cu preferințele, din acel

[1] Vom utiliza sigla $DOOM_1$ şi $DOOM_2$ pentru desemnarea ediților folosite.
[2] Vom utiliza sigla DEX.
[3] Vom utiliza sigla ÎOOP.

BDD-B575-01 © 2014 Editura Universitară
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:58:55 UTC)

moment, ale vorbitorilor pentru una dintre formele substantivale vizate în analiza noastră. Cea de-a doua etapă (actuală 2012-2013) a avut, pe lângă scopul amintit mai sus[4], compararea a două stadii de evoluție a limbii, ținând cont că în 2005 s-a realizat o nouă ediție a DOOM, care a implicat reanalizarea acestui fenomen şi selectarea formelor substantivale considerate literare.

În ambele etape ale analizei, am utilizat ca metodă de lucru **ancheta lingvistică** în medii sociale diferite. Aceasta este o metodă experimentală, care constă în construirea unui *dispozitiv* simplu sau complex, pus în mod intenționat în acțiune pentru a provoca un efect, adică un fenomen dependent de acțiunea respectivă.[5]

Având în vedere scopul pe care ni-l propunem, am considerat că modalitatea experimentală cea mai adecvată este **chestionarul**. Acesta reprezintă un set de întrebări care vizează obținerea unor date necesare comparației presupuse de obiectivul lucrării. Pentru alcătuirea chestionarului, am pornit de la un corpus alcătuit din 100 de substantive, cu variante flexionare, extrase din $DOOM_1$ şi care se regăsesc în $DOOM_2$. În vederea experimentului, am construit cu aceste substantive un set de 100 de enunțuri. Fiecare dintre acestea conține un substantiv (sau două) care prezintă forme duble de singular sau plural.

Subiecții au fost rugați să completeze spațiile libere cu forma considerată potrivită/corectă în fiecare caz.

Experimentul a fost realizat pe 100 de voluntari între 18 şi 40 de ani, vorbitori care au grade diferite de instruire şi ocupații diverse (elevi, studenți, cadre didactice, ofițeri, medici, vânzătoare, asistente medicale, ingineri, economişti, etc.); acestora le este comun un anumit grad de instrucție, deci de familiarizare cu normele limbii literare.

[4] Comparația s-a realizat pornind de la indicațiile din $DOOM_2$.

[5] Robert Pages, 1971, *Experimentul* din „Sociologia franceză contemporană”, Editura Politică, Bucureşti, p. 266.

BDD-B575-01 © 2014 Editura Universitară
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:58:55 UTC)

Alegerea unui eşantion (grupul probă) redus de subiecţi, poate implica un risc de eroare destul de mare, însă într-o cercetare comparativă, el poate face dovada unei evoluţii lingvistice, în sensul că ceea ce era considerat *abatere* de la normă ajunge *inovaţie* lingvistică. Rezultatele la care am ajuns în urma acestei anchete lingvistice constau într-o statistică (vezi Anexa-Statistică) ce are rolul de a evidenţia obiectivul pe care l-am urmărit. Deşi rezultatele lasă loc d e interpretări, totuşi o proporţie de 75 % (de exemplu), nu este nesemnificativă. De asemenea, este probabil ca ele să se modifice prin chestionarea a încă 100 de vorbitori dintr-o regiune diferită sau de peste 50 de ani. Punerea în paralel a celor două statistici a evidenţiat aşadar nu doar sensul de evoluţie a fenomenului examinat, ci şi grija vorbitorilor pentru limba română, în general.

În legătură cu experimentul nostru se cuvine să mai facem o ultimă precizare.

În cercetarea experimentală se vorbeşte de interacţiunea observator-observat. Aceasta rezultă din însăşi situaţia experimentală, dacă aceasta este cunoscută subiectului ca atare. Dacă situaţia este necunoscută, cum a fost în acest caz, este necesară o prezentare prealabilă a cerinţelor experimentale. Această parte pregătitoare poartă denumirea de *pretest*[6]. Ea poate să influenţeze reacţia celui chestionat de la alarmare sau disconfort până la orientarea grupului supus experimentării. Astfel, în timpul experimentului pe care l-am întreprins am putut constata reacţii diverse: de la interesul pentru a vorbi corect, îngrijit, la teama de a nu greşi, până la respingerea acestei modalităţi de investigare. Trebuie să adăugăm că, în afară de instructajul precizat de chestionar: „să se completeze spaţiile libere cu cea mai potrivită formă a cuvântului”[7], subiecţilor nu le-au fost oferite alte informaţii referitoare la scopul urmărit de chestionar.

[6] Richard Solomon, 1949, *An Extension of Control Group Designs* în „Psychological Bulletin”.
[7] vezi Anexa-Chestionar.

BDD-B575-01 © 2014 Editura Universitară
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:58:55 UTC)

În concluzie, acest tip de experiment, adecvat obiectului de cercetare, a oferit informații „directe” care, coroborate, pot descrie fenomenul *dubletelor morfologice substantivale*, în limba română contemporană.

BDD-B575-01 © 2014 Editura Universitară
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:58:55 UTC)